

Strategaeth Anableddau Dysgu Gogledd Cymru f1

Adroddiad Asesiad o'r Effaith ar Les

Mae'r adroddiad hwn yn crynhoi effaith debygol y cynnig ar les cymdeithasol, economaidd, amgylcheddol a diwylliannol y rhanbarth, Cymru a'r byd.

Rhif Asesiad:	302
Disgrifiad Byr:	<p>Mae Strategaeth Anableddau Dysgu Gogledd Cymru yn nodi sut y byddwn yn gweithio tuag at wasanaethau anabledd dysgu integredig yng Ngogledd Cymru.</p> <p>Mae cefnogaeth i bobl ag anableddau dysgu yn flaenoriaeth yng Nghynllun Rhanbarthol Gogledd Cymru (Cynllun Ardal) yn seiliedig ar y pethau y dywedodd pobl a oedd yn bwysig iddyn nhw fel rhan o asesiad poblogaeth a gynhyrchwyd gan y Bwrdd Partneriaeth Rhanbarthol.</p> <p>Mae Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Lles (Cymru) 2014 yn cynnwys dyletswydd statudol i Fyrddau Partneriaeth Rhanbarthol flaenoriaethu integreiddio gwasanaethau mewn perthynas â phobl ag anableddau dysgu.</p>
Dyddiad Cwblhau:	Awst 2018, Fersiwn: 1
Cwblhawyd gan:	Sarah Bartlett Neil Ayling Claire Lister Lesley Singleton Tim Cydweithio Rhanbarthol Cyngor Sir y Fflint Cyngor Bwrdeistref Sirol Conwy Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr
Budd-ddeiliaid allweddol ac ymgynghoriad	<p>Bydd y cynllun yn effeithio ar bobl â phlant, pobl ifanc ac oedolion ag anableddau dysgu a'u rhieni/gofalwyr.</p> <p>Fe wnaethom ymgynghori â phobl drwy grwpiau sefydledig, cyfweiliadau wyneb yn wyneb, gweithdai a holiadur ar-lein. Roedd yr holiadur ar gael ar ffurf hawdd ei ddeall hefyd.</p> <p>Am fanylion gweler adroddiad ymgynghori'r strategaeth.</p>

<p>Polisiâu a all effeithio ar y cynnig</p>	<p>Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Lles (Cymru) 2014 Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 Deddf Rheoleiddio Gofal Cymdeithasol (Cymru) 2016 Deddf Plant 1989 Deddf Gofal Plant (2006) Bil Anghenion Dysgu Ychwanegol a'r Tribiwnlys Addysg 2015 Confensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn Dyletswydd Cyfleoedd Chwarae Digonol Strategaeth Pobl H9n yng Nghymru 2013-23 Egwyddorion y Cenhedloedd Unedig ar gyfer Pobl H9n Datganiad o Hawliau Pobl H9n yng Nghymru Llywodraeth Cymru Mesur Iechyd Meddwl (Cymru) 2010 Deddf Gallu Meddyliol 2005 Deddf Trais yn erbyn Merched, Cam-drin Domestig a Thrais Rhywiol (Cymru) 2015. Deddf Troseddau Difrifol Deddf Tai (Cymru) 2014</p>
<p>Gwasanaeth â Chyfrifoldeb:</p>	<p>Bwrdd Partneriaeth Rhanbarthol</p>
<p>Awdurdodau lleol yr effeithir arnynt gan y cynnig:</p>	<p>Gogledd Cymru</p>

CRYNODEB A CHASGLIAD YR ASESIAD EFFAITH

Cyn i ni edrych mewn manylder ar gyfraniad ac effaith y cynnig, mae'n bwysig ystyried sut mae'r cynnig yn cymhwyso'r egwyddor datblygiad cynaliadwy. Mae hyn yn golygu bod rhaid i ni weithredu "mewn modd sy'n ceisio sicrhau bod anghenion y presennol yn cael eu bodloni heb amharu ar allu cenedlaethau'r dyfodol i ddiwallu eu hanghenion eu hunain."

Y sgôr ar gyfer cynaladwyedd yr agwedd

A allai rhai newidiadau bach yn eich ffordd o feddwl ddod â gwell canlyniad?

(3 allan o 4 seren)

Gwir sgôr: 20 / 24.

Crynodeb o'r effaith

Nodau Lles

Rhanbarth sy'n ffynnu

Cadarnhaol a negyddol

Rhanbarth gwydn

Rhanbarth sy'n fwy iach

Cadarnhaol

Rhanbarth sy'n fwy cyfartal

Cadarnhaol a negyddol

Rhanbarth o gymunedau cydlynol

Cadarnhaol

Rhanbarth â diwylliant bywiog ac iaith Gymraeg ffyniannus

Cadarnhaol

Rhanbarth sy'n gyfrifol yn fyd-Cadarnhao

I eang

Prif gasgliadau

Nod y cynllun yw dangos sut y bydd yn integreiddio gwasanaethau i bobl ag anableddau dysgu yng Ngogledd Cymru. Os bydd amcanion y cynllun yn cael eu cyflawni dylent gael effaith bositif ar iechyd pobl, lleihau anghydraddoldebau, a chefnogi datblygiad cymunedau cydlynol yng Ngogledd Cymru.

Mae effeithiau negyddol yn bosib, yn arbennig o benderfyniadau anodd ynglŷn a lle i flaenoriaethu buddsoddi, a allai olygu anfantais i rai grwpiau dros eraill. Mae effeithiau cadarnhaol a negyddol posib hefyd o'r ffordd y byddwn yn comisiynu, caffael a defnyddio a datblygu asedau ymarferol yn y rhanbarth er mwyn diwallu anghenion gofal a chymorth.

Mae'r asesiad effaith wedi amlygu rhai o effeithiau posibl y Strategaeth Anabledd Dysgu ac rydym yn argymhell fod yr effeithiau yn parhau i gael eu hasesu fel mae penderfyniadau gweithredol a strategol pellach yn cael eu gwneud am sut i roi'r cynllun ar waith.

Y dull a ddewiswyd i gwblhau'r Aseiad o Effaith ar Les oedd trafod yr asesiad yng nghyfarfod arweinwyr y prosiect.

Rhanbarth sy'n ffynnu

Effaith gyffredinol	Cadarnhaol a negyddol
Cyfiawnhad dros yr effaith	Mae yna effeithiau negyddol posibl ar gynnydd tuag at gymdeithas sy'n garbon isel, oherwydd efallai na fydd y ffocws ar fodloni anghenion gofal a chefnogi'n arwain at y model mwyaf effeithlon o ran darparu gwasanaeth. Efallai hefyd y bydd effaith negyddol ar ddatblygiad economaidd gan fod risg y bydd integreiddio a modelau gwasanaeth newydd yn golygu bod llai o swyddi ar gael. Mae'n bosibl hefyd y bydd effeithiau cadarnhaol ar ddatblygiad economaidd o gynnwys mwy o bobl ag anableddau dysgu yn y gweithlu. Gall y modelau a ddewisir hefyd gael effeithiau cadarnhaol ar gynnydd tuag at gymdeithas sy'n garbon isel a datblygu economaidd.

Canlyniadau cadarnhaol a nodwyd:

Gall darparu gwasanaethau'n agosach at adref a gwneud y gorau o'r gwasanaeth sydd ar gael gan ffrindiau, teulu a'r cymunedau lleol fod yn fwy effeithlon a lleihau'r angen i deithio. Gellir cael effeithiau cadarnhaol o ddatblygu gofal ychwanegol a thai a rennir, sy'n defnyddio ynni'n effeithlon, er enghraifft, drwy wresogi.

Gall y sectorau gofal cymdeithasol ac iechyd gael effaith gadarnhaol ar yr economi leol drwy ddarparu cyfleoedd cyflogaeth a busnes i ddarparu gofal, yn ogystal â darparu cynhyrchion a gwasanaethau i ddarparwyr gofal. Gall gwella cyfleoedd gwaith i bobl ag anableddau dysgu hefyd gael effaith gadarnhaol ar yr economi leol.

Mae datblygu'r gweithlu iechyd a gofal cymdeithasol yn elfen allweddol o ddarparu'r strategaeth a fydd yn cyfrannu at swyddi o ansawdd da yn y rhanbarth. Gallai'r model gwasanaeth a darparwyr a ddewisir gael effaith gadarnhaol ar nifer, ansawdd a hyd y swyddi sydd ar gael. Edrychwch ar y strategaeth gweithlu rhanbarthol am fwy o wybodaeth.

Bydd angen ystyried y defnydd gorau o gyfathrebu, isadeiledd a chlodiant wrth ddewis lle i leoli gwasanaethau.

Gallai'r cynllun effeithio ar anghenion gofal plant y gweithlu ac efallai y bydd angen gofal plant er mwyn gwneud gwasanaethau'n hygyrch ac er mwyn cefnogi rhieni sy'n ofalwyr.

Nodi canlyniadau negyddol anfwriadol:

Efallai y bydd effeithiau negyddol ar effeithlonrwydd ynni modelau gwasanaeth sy'n cefnogi pobl yn eu cartrefi eu hunain, yn hytrach na thai a rennir neu gartrefi gofal. Gall y modelau hyn hefyd gynyddu'r pellteroedd a deithir gan weithwyr cefnogi. Mae gweithio'n rhanbarthol i ddatblygu'r strategaeth yn creu mwy o deithiau car wrth i bobl deithio i gyfarfodydd.

Gall gweithio'n rhanbarthol i ddefnyddio pŵer prynu i leihau costau gael effeithiau negyddol ar yr economi os yw'n arwain at gyflogaeth anniogel, sy'n talu'n isel, ac yn lleihau gallu buddsoddwyr i fuddsoddi yn eu busnesau. Gall comisiynu contractau graddfa fawr ei gwneud yn fwy anodd i ddarparwyr bach, lleol, gystadlu yn y farchnad.

Gall gwneud gwasanaethau'n fwy effeithlon olygu lleihau nifer y swyddi. Gallai'r dewis o fodel gwasanaeth a darparwr gael effaith negyddol ar nifer, ansawdd a hyd y swyddi sydd ar gael.

Bydd angen ystyried y defnydd gorau o gyfathrebu, isadeiledd a chludiant wrth ddewis lle i leoli gwasanaethau.

Gall y cynllun effeithio ar anghenion gofal plant y gweithlu ac efallai y bydd angen i ofal plant fod yn ofynnol i wneud gwasanaethau'n hygyrch.

Camau Iliniaru:

Bydd ystyried yr effeithiau pan fydd mwy o wybodaeth ar gael am fodelau penodol yn helpu i liniaru'r effeithiau. Gallwn edrych ar ffyrdd o leihau'r ôl-troed carbon wrth ddatblygu'r Strategaeth Anabledd Dysgu drwy edrych ar nifer y cyfarfodydd a gynhelir a'r ffordd y mae pobl yn teithio iddynt, er enghraifft, cyfarfod mewn llefydd sy'n fwy hygyrch gyda chludiant cyhoeddus neu annog pobl i rannu ceir. Rydym wedi ceisio defnyddio cyfarfodydd presennol lle bo hynny'n bosibl, gan gynnwys y Bartneriaeth Anableddau Dysgu, Rheolwyr Grwpiau Gwasanaethau i Blant Anabl Gogledd Cymru a'r Grŵp Cyfranogiad Rhanbarthol Anableddau Dysgu.

Rhanbarth gwydn

Effaith gyffredinol	
Cyfiawnhad dros yr effaith	Bydd angen ystyried yr effaith pan fydd mwy o wybodaeth ar gael am brosiectau adeiladu a all godi o'r cynllun rhanbarthol.

Canlyniadau cadarnhaol a nodwyd:

Bydd angen i wasanaethau anabledd dysgu a ddatblygir mewn ymateb i'r strategaeth ystyried sut y gallant leihau gwastraff, aildefnyddio ac ailgylchu. Gellid ystyried hyn fel rhan o'r broses gomisiynu.

Bydd angen i wasanaethau a ddatblygir ystyried sut y gallant leihau'r defnydd o ynni/tanwydd. Gellid ystyried hyn fel rhan o'r broses gomisiynu.

Efallai na fydd effaith uniongyrchol ar ymwybyddiaeth pobl o'r amgylchedd a bioamrywiaeth, ond efallai y bydd prosiectau penodol, er enghraifft, gwella lles drwy wneud y gorau o'r amgylchedd naturiol, yn cael effaith gadarnhaol.

Nodi canlyniadau negyddol anfwriadol:

Gall y strategaeth arwain at brosiectau adeiladu a allai gael effaith negyddol ar fioamrywiaeth a'r amgylchedd naturiol ac adeiledig.

Mae datblygu strategaeth ranbarthol yn arwain at fwy o ddefnydd o danwydd oherwydd bod pobl yn teithio i gyfarfodydd. Gall y strategaeth arwain at brosiectau adeiladu a allai gael effaith negyddol ar reoli'r risg o lifogydd.

Camau Iliniaru:

Gellir lleihau'r defnydd o ynni/tanwydd wrth ddatblygu prosiectau rhanbarthol drwy ddefnyddio technoleg i leihau nifer y cyfarfodydd, ac annog pobl i ddefnyddio cludiant cyhoeddus, rhannu ceir a defnyddio cerbydau sy'n effeithlon o ran ynni wrth deithio. Rydym wedi ceisio defnyddio cyfarfodydd presennol lle bo hynny'n bosibl, gan gynnwys y Bartneriaeth Anableddau Dysgu, Rheolwyr Grwpiau Gwasanaethau i Blant Anabl Gogledd Cymru a'r Grip Cyfranogiad Rhanbarthol Anableddau Dysgu. Efallai y bydd cyfleoedd i hyrwyddo ymwybyddiaeth o'r amgylchedd a bioamrywiaeth wrth ddatblygu prosiectau i wella lles.

Rhanbarth sy'n fwy iach

Effaith gyffredinol	Cadarnhaol
Cyfiawnhad dros yr effaith	Ar y cyfan, mae'r cynllun rhanbarthol yn anelu at wella iechyd a dylai gael effaith gadarnhaol.

Canlyniadau cadarnhaol a nodwyd:

Mae 'bod yn iach' yn un o brif themâu'r strategaeth sy'n anelu at wella iechyd a lles pobl ag anableddau dysgu a mynd i'r afael ag anghydraddoldebau iechyd. Mae hyn yn cynnwys cynyddu nifer y bobl sy'n dewis defnyddio gwasanaethau sgrinio canser.

Mynediad at fwyd iach o ansawdd da: nododd yr ymgynghoriad bryderon am bobl sy'n byw mewn llety byw â chymorth sydd o bosibl yn methu â chael mynediad at fwyd iach o ansawdd da. Dylai'r strategaeth helpu i fynd i'r afael â hyn.

Trwy ddarparu cymorth sy'n seiliedig ar 'beth sy'n bwysig' i bobl, dylai lefelau cyfranogi mewn cyfleoedd hamdden a ddewisir gynyddu a dylai hefyd helpu nodau'r strategaeth i gynnwys pobl ag anableddau dysgu mewn gweithgareddau yn y gymuned leol.

Mae cysylltiad agos rhwng y strategaeth â Strategaeth Law Yn Llaw At Iechyd Meddwl Gogledd Cymru a dylai hyrwyddo lles meddyliol a chefnogi pobl sydd ag anabledd dysgu ac anghenion iechyd meddwl.

Mae'r strategaeth yn cynnwys argymhellion i wella mynediad at ofal iechyd.

Nodi canlyniadau negyddol anfwriadol:

Mynediad at fwyd iach, o ansawdd da: mae gwasanaethau wedi'u darparu mewn ymateb i'r cynllun rhanbarthol yn darparu bwyd, a all gael effaith negyddol. Bydd angen i bob gwasanaeth ei ystyried.

Camau lliniaru:

I leihau unrhyw effeithiau negyddol, dylid ystyried effeithiau iechyd penodol y gwasanaethau wrth iddynt gael eu datblygu.

Rhanbarth sy'n fwy cyfartal

Effaith gyffredinol	Cadarnhaol a negyddol
Cyfiawnhad dros yr effaith	<p>Gallwn ddweud yn fwy hyderus y bydd effaith trechu tloidi'n gadarnhaol na'r effaith ar bobl â nodweddion a ddiogelir. Mae'r cynllun yn hyrwyddo eiriolaeth a all helpu i wella lles pobl â nodweddion a ddiogelir. Bydd angen ail-ymweld â'r asesiad o effaith wrth i'r cynlluniau ddatblygu.</p> <p>Wrth weithredu gwasanaethau integredig, gan gynnwys cynllun gweithlu, bydd angen sicrhau ein bod yn lliniaru tloidi ar y cyd. Bydd unrhyw faterion o ran cyflog ac amodau'r gweithlu'n cael eu hystyried ymhellach ymlaen yn y broses. Oherwydd y gyfran uwch na'r cyfartaledd o bobl o grwpiau lleiafrif ethnig a gyflogir mewn iechyd a gofal cymdeithasol yng Ngogledd Cymru, gall newidiadau i'r gweithlu gael effaith anghymesur ar y grwpiau hyn.</p>

Y nodweddion a ddiogelir sydd dan ystyriaeth yw:

- Oedran
- Anabledd
- Ailbennu Rhywedd
- Priodas neu bartneriaeth sifil
- Beichiogrwydd a mamolaeth
- Hil
- Crefydd neu Gred
- Rhyw
- Tueddfryd Rhywiol
- *Ar gyfer y Gymraeg, gweler **y rhanbarth o ddiwylliant bywiog a'r Gymraeg yn ffynnu***

Drwy ddefnyddio'r offeryn sgrinio, fe wnaethom nodi effeithiau cadarnhaol a negyddol y cynllun ar bob grip a ddiogelir (atodiad 1). Dyma'r meysydd a ystyriwyd:

- A yw'r cynnig yn ymwneud â maes lle mae anghydraddoldebau hysbys?
- I ba raddau y bydd defnyddwyr gwasanaeth, gweithwyr neu'r gymuned ehangach yn cael eu heffeithio?
- Sut byddwch yn gwybod beth yw anghenion pobl â nodweddion a ddiogelir? Beth am unigolion sydd â nifer o nodweddion a ddiogelir? A yw'n berthnasol i ardal lle mae diffyg ymchwil wedi ei gyhoeddi neu dystiolaeth arall?
- A yw'n berthnasol i ardal lle mae'ch sefydliad wedi pennu canlyniadau cydraddoldeb?
- A oes unrhyw dystiolaeth o ddefnydd neu fodlonrwydd uwch neu is gan unrhyw grip a nodwyd?
- Os oes cyfyngiadau neu rwystrau i fynediad, a yw'r rhain yn arwain at wahaniaethu anghyfreithlon, neu a oes potensial ar gyfer lleihau anghydraddoldebau neu wella canlyniadau?

Canlyniadau cadarnhaol a nodwyd:

Gwella lles pobl â nodweddion a ddiogelir

Mae'r cynllun yn anelu at wella lles pobl sydd angen gofal a chefnogaeth, yn seiliedig ar yr hyn sy'n bwysig iddynt. Dylai hyn gael effaith gadarnhaol ar bobl â nodweddion a ddiogelir sy'n gysylltiedig ag anabledd. Mae'n bosibl fod gan bobl sydd ag anableddau dysgu nodweddion eraill a ddiogelir ac efallai eu bod dan anfantais oherwydd y rhain. Er enghraifft, pobl hŷn gydag anableddau dysgu a phobl gydag anableddau dwys a lluosog a'r defnydd o'r Gymraeg. Yn y System Cyfiawnder Troseddol mae'n bosibl y bydd pobl yn wynebu anfantais ychwanegol oherwydd hil/ethnigrwydd yn ogystal â'r anfantais sy'n gysylltiedig â'u hanabledd dysgu. Mae'r strategaeth yn anelu at gymryd y gwahanol anghenion hyn i ystyriaeth trwy ddarparu gwasanaethau sy'n canolbwyntio ar y person a dylai hynny helpu i fynd i'r afael ag anghydraddoldebau.

Oherwydd bod y strategaeth yn cael ei chynhyrchu ar sail ranbarthol, mae'n haws i bobl â nodweddion a ddiogelir gymryd rhan, a all gael rhai buddion ariannol, osgoi dyblygu ac yn y blaen.

Mae mwy o wybodaeth ar gael yn yr asesiad poblogaeth sy'n cynnwys adran cydraddoldeb a hawliau dynol ym mhob pennod sy'n crynhoi'r dystiolaeth sydd ar gael am anghenion pobl â nodweddion a ddiogelir ac unrhyw fylchau. Roedd y dystiolaeth a ddefnyddiwyd yn cynnwys adroddiadau ymchwil ac ymgynghoriad. Mae adroddiad ymgynghori llawn ar gael.

Rhoi sylw i/lleiau anghydraddoldeb iechyd

Un o themâu allweddol y strategaeth yw lleiau anghydraddoldebau iechyd ac edrychir ar gynyddu nifer y bobl sy'n defnyddio gwasanaethau sgrinio canser, cefnogi gwasanaethau iechyd ehangach i wneud addasiadau rhesymol i bobl ag anableddau dysgu a hyrwyddo ffyrdd iachach o fyw.

Trechu Tlodi

Mae'r strategaeth yn anelu at fynd i'r afael â thlodi trwy gynyddu nifer y bobl ag anableddau dysgu mewn swyddi â thâl. Mae yna sawl ffactor a allai effeithio ar dlodi y tu allan i reolaeth y cynllun, megis newidiadau i'r drefn fudd-daliadau a chyflwyniad Credyd Cynhwysol. Amlygwyd y rhain fel pryderon yn yr ymgynghoriad.

Nodi canlyniadau negyddol anfwriadol:

Gwella lles pobl â nodweddion a ddiogelir

Disgwyliadau uwch o ganlyniad i ymgynghori.

Disgwyliadau uwch o'r trydydd sector i ddarparu a bodloni anghenion.

Cynhwysedd y sector cyhoeddus i ddiwallu anghenion a nodir yn y strategaeth.

Efallai na fydd y strategaeth yn nodi effeithiau cronus, er enghraifft, ar bobl sydd â nifer o wahanol nodweddion a ddiogelir, neu sydd wedi'u cyfuno ag anghenion eraill, fel tlodi neu gyfrifoldebau gofalu.

Mae mwy o wybodaeth yn llyfrgell gyfeirio'r asesiad poblogaeth ac adroddiad ymgynghori'r asesiad poblogaeth am y materion sy'n wynebu'r grwpiau hyn.

Yn yr adborth i'r ymgynghoriad ar yr asesiad poblogaeth, amlygwyd pryderon am boblogaeth lleiafrifoedd ethnig a mudwyr gogledd Cymru sy'n agored i amodau gelyniaethus cynyddol ac aflonyddwch a nodwyd bod hynny'n cyfrannu at broblemau

iechyd meddwl, yn arbennig mewn lleoliadau gwledig. Roedd hefyd yn tynnu sylw at yr angen i ystyried anghenion gwahanol merched a dynion.

Mae un o bob pedwar person o gefndir pobl dduon ac Asiaidd a lleiafrifoedd ethnig (BAME) a gyflogir yng Ngogledd Cymru wedi'u cyflogi yn y sector iechyd a gofal cymdeithasol. Gallai unrhyw newidiadau o'r cynllun sy'n effeithio ar y gweithlu gael effaith anghymesur ar y grwpiau hyn.

Trechu Tlodi

Mae modd cael mynediad at fwy o wasanaethau ar-lein – gallai gostyngiad mewn dewisiadau amgen gael effaith anghymesur ar bobl sydd heb fynediad at y rhynggrwyd oherwydd tlodi neu nodweddion a ddiogelir. Mae'r strategaeth yn cynnwys nod i gynyddu lefelau defnyddio technoleg er mwyn cefnogi pobl ag anableddau dysgu i fyw'n annibynnol.

Camau Iliniaru:

Mae'r strategaeth yn cynnwys adran am gydraddoldeb a hawliau dynol sy'n amlygu pa mor bwysig yw cymryd i ystyriaeth yr anfantais ychwanegol y gallai pobl sydd â mwy nag un nodwedd a ddiogelir ei wynebu.

Fe wnaeth rhai grwpiau a oedd yn cynrychioli pobl â nodweddion a ddiogelir ymateb ac ymgysylltu, ond mae gennym wybodaeth llai manwl/ymgysylltiad â grwpiau/pobl sy'n cynrychioli pobl eraill â nodweddion a ddiogelir. Wrth i wasanaethau gael eu datblygu, mae angen i ni siarad gyda phobl am y manylder, er enghraifft, gall symud rhai gwasanaethau gael effaith gadarnhaol ac effeithio'n negyddol ar eraill. Fodd bynnag, mae dull rhanbarthol mwy strategol yn gorfod gwella darpariaeth gwasanaeth a lleihau/cael gwared ar fylchau.

Byddwn yn defnyddio dull gweithio cydgynhyrchiol i roi'r strategaeth ar waith sy'n golygu y bydd pobl yn dod yn fwy cysylltiedig â'r gwaith o ddylunio a darparu gwasanaethau lle bo hynny'n bosibl. Bydd hyn yn sicrhau bod gwahanol anghenion unigolion â nodweddion a ddiogelir yn cael eu diwallu.

Egwyddorion cydraddoldeb i'w hystyried: Cyfle cyfartal a mynediad cyfartal, er enghraifft, addysg, tai, mynediad at ofod awyr agored, cludiant a chysylltedd rhwng ardaloedd, amwynderau cyhoeddus, mynediad at yr amgylchedd naturiol, technoleg gwybodaeth, gofal iechyd a hamdden, cost y cyfranogiad. Monitro a dadansoddi cydraddoldeb – ymrwymiad i ymgysylltiad parhaus, pob ardal i gyfeirio at ei Gynllun Cydraddoldeb Strategol ei hun a chymryd camau hanfodol. Mae angen i ni wneud ymrwymiad parhaus i gyd-gynhyrchu.

Yn ystod y broses o asesu effaith ar gydraddoldeb, mae'r strategaeth wedi'i diwygio i gynnwys canfyddiadau o'r ymgynghoriad am yr effaith ar bobl â nodweddion a ddiogelir.

Bydd y cynnydd yn erbyn y cynllun a'r canlyniadau'n cael eu monitro drwy adroddiad blynyddol y Bwrdd Partneriaeth Rhanbarthol.

Dogfennau tystiolaeth

Adroddiad Ymgynghori Strategaeth Anabledd Dysgu Gogledd Cymru

Adroddiad Ymgynghoriad Cynllun Rhanbarthol Gogledd Cymru

Asesiad Poblogaeth Gogledd Cymru

Adroddiad Ymgynghori Asesiad Poblogaeth Gogledd Cymru

Rhan 2 Cod Ymarfer (Swyddogaethau Cyffredinol) Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014

Pecyn gwaith asesiad poblogaeth (Gofal Cymdeithasol Cymru)

Templed cynllun ardal (Gofal Cymdeithasol Cymru)

Asesiad o Effaith ar Gydraddoldeb Rhan 2 Llywodraeth Cymru

Cynlluniau Cydraddoldeb Strategol y chwe awdurdod lleol a BIPBC

Llyfrgell gyfeirio'r Asesiad Poblogaeth (gweler cronfa ddata Endnote). Mae'r llyfrgell yn cynnwys:

- adroddiadau ymchwil, er enghraifft, ar ddatblygu gofal preswyl cynhwysol o bobl LGBT hŷn;
- canfyddiadau o ymgynghoriadau eraill gyda phobl â nodweddion a ddiogelir, fel adroddiad ar fynediad at wasanaethau statudol o safbwynt Pobl Hŷn o Leiafrif Ethnig yng Ngogledd Cymru;
- cysylltiadau at ystadegau sy'n mesur anghydraddoldeb yng Ngogledd Cymru.

Rhanbarth o gymunedau cydlynol

Effaith gyffredinol	Cadarnhaol
Cyfiawnhad dros yr effaith	Os caiff yr amcanion eu cyflawni, dylai'r Strategaeth Anabledd Dysgu gael effaith gadarnhaol ar gydlyniant cymunedol. Bydd yr effaith yn dibynnu ar ba fesurau lliniaru rydym yn eu rhoi yn eu lle a'r cysylltiadau â strategaethau eraill. Gall newid dros amser wrth i bobl ymgysylltu ac wrth i brosiectau ddatblygu.

Canlyniadau cadarnhaol a nodwyd:

Cysylltiadau â Byrddau Diogelu Oedolion a Phlant Gogledd Cymru; Bwrdd Cynllunio Ardal.

Cynllun i barhau cyfranogiad wrth i'r strategaeth gael ei rhoi ar waith. Mae'r strategaeth yn cynnwys gwybodaeth am eiriolaeth a chynnig gweithredol o wasanaethau yn y Gymraeg yn ogystal â hyrwyddo rôl y trydydd sector a mentrau cymdeithasol.

Tai sy'n fwy addas ar gyfer grwpiau diamddiffyn mewn ardaloedd diogel. Cysylltiadau â'r CDLI a strategaethau tai a strategaethau cludiant.

Nodi canlyniadau negyddol anfwriadol:

Gall cefnogi rhai cymunedau ar draul rhai eraill beri problemau. Hyrwyddo byw'n annibynnol – gall fod risgiau o amgylch diogelu, dioddefwyr troseddau, twyll

Mae canolbwyntio ar bobl sy'n ymgysylltu neu gydag eiriolwr yn golygu y gallwn fethu pobl sydd ddim yn ymgysylltu. Gall grwpiau eraill ystyried bod tai ar gyfer pobl ddiamddiffyn yn cael effaith negyddol ar eu hardal.

Camau lliniaru:

Cyfathrebu'n glir er mwyn dod â phobl gyda ni a sicrhau eu bod yn cael eu cynnwys. Ymgysylltu â grwpiau anodd eu cyrraedd a chefnogi grwpiau anodd eu cyrraedd i ymgysylltu â ni, gan gynnwys pobl ag un neu fwy o nodweddion a ddiogelir. Newid y ffordd rydym yn ymgysylltu er mwyn ei wneud yn fwy hygyrch, mynd i'r lleoedd y mae'r bobl. Heriau o amgylch rhoi adnoddau ar gyfer hyn. Ymateb i ymgysylltiad, gwneud yn siŵr ei fod yn helpu i siapia gwasanaethau. Byw'n annibynnol – ystyried diogelu, materion arwahanrwydd, cludiant, cyfranogiad grwpiau cymdeithasol – sgyrsiau beth sy'n bwysig. Os yw'r dull 'beth sy'n bwysig' yn gweithio, bydd y materion hyn yn cael eu lliniaru. Meddyliwch sut rydym yn casglu'r wybodaeth o sgyrsiau 'beth sy'n bwysig' i lywio gwasanaethau.

Rhanbarth â diwylliant bywiog ac iaith Gymraeg ffyniannus

Effaith gyffredinol	Cadarnhaol
Cyfiawnhad dros yr effaith	Mae'r Strategaeth Anabledd Dysgu yn anelu at wella gwasanaethau sydd ar gael yn y Gymraeg.

Canlyniadau cadarnhaol a nodwyd:

Roedd yr asesiad poblogaeth yn cynnwys proffil iaith Gymraeg ac fe nododd bod angen mwy o wasanaethau yn Gymraeg, ac fe wnaeth yr ymgynghoriad gefnogi'r canfyddiad hwn.

Mae'r Strategaeth Anabledd Dysgu yn cefnogi'r gofyniad i wneud 'cynnig gweithredol' o wasanaethau iaith Gymraeg. Mae angen ystyried hyn ymhellach wrth ddatblygu gwasanaethau.

Fe wnaeth yr ymgynghoriad nodi cyfleoedd i ddefnyddio diwylliant a threftadaeth i gefnogi lles, er enghraifft, drwy ragnodi cymdeithasol. Dylai canolbwyntio ar beth sy'n bwysig i bobl helpu i gael mynediad at y diwylliant a'r dreftadaeth y maent yn ei dewis.

Nodi canlyniadau negyddol anfwriadol:

Os nad ydym yn gallu recriwtio digon o staff sy'n siarad Cymraeg, gallai ein gwasanaethau gael effaith negyddol ar nifer y bobl sy'n defnyddio Cymraeg.

Camau lliniaru:

Edrychwch ar y strategaeth gweithlu rhanbarthol a 'Mwy na Geiriau' am fwy o wybodaeth.

Rhanbarth sy'n gyfrifol yn fyd-eang

Effaith gyffredinol	Cadarnhaol
Cyfiawnhad dros yr effaith	Mae manteision o gydweithio fel rhanbarth i ysgrifennu'r strategaeth. Mae angen gwneud yn siŵr ein bod yn cydnabod y gwahaniaethau rhwng ardaloedd ac yn cymryd y gwahaniaethau i ystyriaeth wrth lunio gwasanaethau i ddiwallu anghenion lleol yn hytrach na strwythurau rhanbarthol.

Canlyniadau cadarnhaol a nodwyd:

Mae cadwyni cyflenwi lleol, cenedlaethol a rhanbarthol yn rhywbeth i'w ystyried fel rhan o'r prosiectau wrth gyrraedd y cam prynu. Bydd comisiynu da'n helpu darparwyr i gynllunio gwasanaethau yn y dyfodol. Mae angen i ni fod yn glir am beth sydd ei angen. Dylai integreiddio gwasanaethau'n dda helpu. Mae Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014 yn mynnu ein bod yn cefnogi mentrau cymdeithasol.

Mae'r strategaeth yn rhoi sbotolau ar faterion hawliau dynol penodol sy'n gallu effeithio ar bobl sy'n derbyn gwasanaethau, fel carchardai, hawliau plant a phobl hŷn, masnachu pobl. Gall sicrhau bod cefnogaeth ar gael i bobl sy'n ddiameddiffyn helpu i ategu hawliau pobl, fel cefnogaeth i aros gartref a'r hawl i fywyd teuluol.

Dull cyd-gynhyrchu – hawl pobl i gael barn ac eiriolaeth.

Dylai helpu i fod yn sail i ddarpariaeth arall. Dylai hefyd ein gwneud yn fwy ymwybodol o beth y mae sefydliadau eraill yn eu gwneud a'n helpu i fod yn fwy cyson, a fydd yn helpu sefydliadau eraill a defnyddwyr gwasanaeth i lywio drwy'r systemau.

Nodi canlyniadau negyddol anfwriadol:

Po fwyaf y byddwch yn integreiddio gwasanaethau, y mwyaf y byddant yn mynd, sy'n gwneud darparwyr rhyngwladol/cenedlaethol yn fwy tebygol i roi cynnig arnynt, a all gael effaith negyddol ar sefydliadau lleol. Gall hyn effeithio ar y farchnad. Gall sefydliadau mwy fod yn fwy tebygol i brynu gan gyflenwyr rhyngwladol, a all gael effaith negyddol ar fusnesau lleol. Angen dull cydlynol gyda buddion cymunedol. Gwneud yn siŵr y gall pobl leol gael mynediad at swyddi sy'n cael eu creu, ac nad ydym yn eithrio'n ddamweiniol, er enghraifft, gyda gofynion hyfforddi. Os nad ydym yn cael y cam ymgysylltu'n gywir, gallwn fethu materion hawliau dynol sy'n effeithio ar grwpiau anodd eu cyrraedd. Os nad ydym yn cael eiriolaeth neu gyd-gynhyrchu'n gywir, neu os na fydd pobl yn gallu cael mynediad at wasanaethau, bydd yn cael effaith negyddol. Gall penderfyniadau o amgylch dyrannu adnoddau gael effeithiau negyddol. Gallai gwaith rhanbarthol ei gwneud yn llai amlwg o ran sut i ymgysylltu. Pwy sy'n darparu neu'n arwain ar beth, colli perthynas leol, dysgu o brosiectau eraill sy'n datganoli cyfrifoldeb i'r rhanbarthau. Effeithiau ar sefydliadau llai sydd heb y gallu i weithio ar lefel leol. Gall safoni gwasanaethau olygu bod arfer da'n cael ei golli mewn rhai ardaloedd.

Camau lliniaru:

Cefnogi budd-ddeiliaid a phartneriaid eraill i ffurfio consortia a phartneriaethau fel y gallant weithio'n fwy effeithiol ar lefel ranbarthol. Cefnogi sefydliadau bach i ehangu neu gynyddu gallu i weithio ar lefel ranbarthol.

